

Qüestionari

a dos joves autors catalans

Jordi Casanovas

Autor i director teatral

A països com ara Alemanya, el «teatre jove» —contraposat al «teatre juvenil» tradicional— és un fenomen socialment rellevant i produeix un art reconegut i valorat. A Catalunya, això de moment no és així.

1. Creieu que l'experiència podria ser útil aquí?

Evidentment que seria útil. És bo i necessari que qualsevol art, mitjà d'expressió... estigui constantment en contacte amb les noves generacions; això vol dir que es manté viu. De fa molts anys que teníem molt mal ente-

sa la modernitat per les nostres contrades i ens pensàvem que ser modern era fer *performances* o revisar clàssics shakespearians amb pistoles i corbates. Aquesta modernitat no ha servit per apropar un públic jove, de mentalitat jove, al teatre. En tot cas ha cridat al públic de sempre, aquell públic fidel i un xic conservador, pensant que veia quelcom modern i d'ara mateix. Desmentim-ho per enèsima vegada, les històries de fa quatre-cents anys no són vigents, ho són els sentiments i les emocions (universals i perennes), no les històries.

2. Com creieu que hauria de treballar el sector teatral per consolidar una «xarxa» de «teatre jove»?

Ja fa temps que des de diversos teatres es practica una política de *pan para hoy* que promou muntatges so-

bre textos clàssics entre estudiants de batxillerat i que sovint es converteixen en l'últim muntatge de teatre que veu aquest públic. És obvi que els teatres han de rendibilitzar les seves produccions, però si es practiqués una política més encarada a crear nou públic i no a consumir-lo, a espremer-lo, segurament ens trobaríem que els teatre públics oferirien a aquests autocars de joves estudiants muntatges que els resultin més propers tant en el llenguatge com en les temàtiques. Dels joves que sobreviuen de veure un dels nostres clàssics només en sorgeixen uns pocs espectadors perpetuadors de la tradició, i aquest és un escenari realment poc engrescador. Només aconseguim joves espectadors vells.

3. Com s'hi haurien d'implicar els autors?

Com ja crec que s'hi estan implicant, com a mínim les noves fornades a casa nostra, explicant coses d'ara mateix, fent d'antena del que passa al nostre voltant i mirant de donar-hi un punt de vista nou i interessant. En tot cas, fugint una mica de l'interès que hi ha de vegades de convertir-se en

«autor», d'aconseguir una poètica personal, característiques que ja sorgeixen després instintivament, i mirant de captar l'interès, per bé o per mal, per agradar o provocar, d'aquells a qui els toca escoltar la història. Afortunadament, els autors de la nova generació no tenen por de seguir treballant amb gèneres, mites o hiperficció per parlar dels temes d'ara mateix i de les seves pròpies dèries. Malgrat tot, en segons quins àmbits comença a haver-hi queixes per la possible «lleugeresa» d'aquests textos. Al meu entendre, les obres sobre la Guerra Civil, per posar un exemple, no són profundes per si mateixes pel sol fet de tocar un dels «grans temes», sinó que poden arribar a ser terriblement lleugeres per no aportar cap nova idea al teatre, a l'escenari o al públic. Crec que hem d'evitar per tots els mitjans caure en aquest mal costum que fa uns anys estava justificat i que ara ens pot convidar a ser ben poc creatius. Parlar dels «grans temes» no és sinònim de fer bon teatre.

Diverses experiències de «teatre jove» a Europa parteixen de l'associació entre allò que és «jove» i allò

que és radical: la protesta, l'inconformisme... Però no només això. Conscients que el «teatre jove» no és només «teatre crític», també l'orienten partint de troballes dramàtiques contemporànies, de diverses cultures juvenils i tenint en compte el llenguatge dels mitjans de comunicació. Tot plegat conforma un programa estètic que busca alhora idees, entreteniment i contemporaneïtat.

4. Què et sembla aquest programa? S'adequa als teus interessos com a escriptor?

Sí, a mi m'interessa aquesta terna. Per a mi és molt important que la història sigui divertida, en el millor sentit, que un espectador tingui ganes de seguir veient-la, que tingui ganes de descobrir què ha de passar després i que tingui ganes d'implicar-se amb els personatges que l'estan protagonitzant. Seguint una mica amb el que deia abans, el més important per arribar a un públic nou, un públic jove d'ara, és tractar temàtiques i personatges que els són propers. Sobretot mirar d'aprofundir i no tendir al clixé. Hi ha molts grups, moltes carac-

terístiques, molts punts de vista i si hi penses, sembla que són inescrutables. Personalment trobo temàtiques i situacions infinites per escriure teatre actualment, si bé també és molt més complex parlar d'ara que de la història recent o antiga. Desentrellar les característiques del present és sempre més complicat, però també molt més estimulants per a l'autor, que no té cap altre remei que entrar-hi a les fosques i sense cap seguretat i, així, és molt probable que d'aquest viatge en trogui alguna nova conclusió interessant, envoltada, evidentment, d'altres idees ben equivocades. Però d'això tracta aquest ofici.

En l'experiència alemanya o anglesa, el «teatre jove» és fet per gent de diverses generacions (autoria i interpretació). El «teatre jove» no és teatre fet per joves (tot i que també ho pot ser).

5. Com t'imagines un «teatre jove» que promogui la implicació, la identificació i la participació (en un sentit ampli del terme) de la gent jove? Començaria per canviar les lectures obligatòries a les escoles. Seguiria

per fer molt més assequible el teatre al públic jove. Prohibiria les representacions de clàssics, si més no, per una temporada (i això no és cap blasfèmia; ara, si el teatre ja no és allò que parlava a tot el poble del seu temps i ha passat a ser un museu de les històries d'altres temps i s'ha sacralitzat, llavors blasfemo sense pudor). Proposaria als nous directors que mirin d'apropar-se als nous textos dels autors de la nova generació i que ho facin amb les eines apropiades i les estètiques adequades. Un teatre d'ara demana una direcció d'ara. Proposaria als actors de recuperar unes ganes d'explicar històries i transmetre emocions que potser fa temps que hem substituït per l'ànima de ser el centre de l'espectacle o per aconseguir un treball ben remunerat. Proposaria als autors molta cura i molta autoexigència per mirar de desentrellar al màxim les claus d'allò que passa ara mateix, perquè si ho aconsegueixen, aquest nou públic serà seu. Proposaria als programadors dels teatre públics que s'arrisquin més a perdre el públic perpetu buscant el nou. No es pot tenir tot alhora. Proposaria als teatres que es mostrin

menys sacramentals i litúrgics, que s'assemblin més a un bar que a una església. I proposaria als espectadors que s'acostin sense por a les noves històries, si no ho fan una vegada, serà impossible que els seduïm.

Marta Buchaca

Autora

1. El primer que cal fer és aconseguir que els joves vagin al teatre. A Catalunya hi ha un problema important, i és la tria dels espectacles que veuen els instituts. Van a veure obres per a adults que sovint són avorrides fins i tot per al públic adult. La majoria de joves no van al teatre, i la manera de crear espectadors de teatre és fer que els joves s'hi interessin. Això no s'aconsegueix anant a veure obres de teatre d'autors clàssics. Encara que hi ha moltes excepcions, sovint m'he trobat que, assistint a una obra per a adults amb un grup d'algun institut, els joves parlen sense parar perquè

s'avorreixen. Per exemple, Camus és un autor meravellós, però un jove de 15 anys no el pot apreciar, segurament s'avorrirà, i quan arribi a casa, dirà «no vull anar més al teatre, és un pal». I això és el que hem d'evitar que passi. Estic convençuda que si la tria d'obres a les quals es porten els alumnes d'institut es fes amb un altre criteri, els joves no s'avorririen al teatre. Penso que el que han de veure són obres que els entenguin, obres amb les quals s'ho passin bé. I això no passa pel fet d'anar a veure només obres d'autors joves. Hi ha espectacles per a adults a la cartellera que estic segura que poden interessar el públic jove, i no necessàriament són obres escrites per autors joves. Últimament hi ha hagut exemples ben clars a la cartellera que haurien d'haver estat plens de públic jove: *La revolució*, de Jordi Casanovas, *Product*, de Mark Ravenhill, *Sweeney Todd*... Per què no poden anar a veure obres musicals, els instituts? El musical és un mitjà interessantíssim per mostrar als joves que el teatre no és avorrit, o bé les obres que acabo d'esmentar. Però per alguna estranya raó, s'atribueix al concepte *cultura* les obres dels

grans clàssics. Pinter, per exemple, no cal dir que és un dels millors autors del segle XX, però no és un autor per a joves. Els instituts no haurien d'anar a veure obres de Pinter.

2. Crec que a Catalunya comencen a haver-hi espectacles que podrien ser de «teatre jove», però som ben lluny de poder parlar d'una xarxa. A més, aquest «teatre jove» és teatre per a adults i sovint els joves no hi van perquè ni tan sols saben que existeix.

Crec que la clau de fer teatre per a joves és escriure teatre per a adults. Per exemple, jo vaig escriure *Plastilina* sense pensar que podia ser una obra per a joves i, en canvi, veient-la, tot-hom diu: «aquesta obra l'han de veure els meus fills». I els joves que vénen en surten encantats, perquè l'obra parla d'ells, però també dels seus pares. I no és una obra avorrida. És una història. I als joves els agrada que els expliquin històries.

3. Més que autors, estaria bé que hi hagués algun tipus de festival de teatre per a joves, o un teatre amb una sala especialitzada en teatre jove, on

els instituts anessin a veure teatre. Per tal que hi hagi un circuit de teatre jove al nostre país, penso que ha d'existir una implicació per part de les institucions.

4. El teatre jove cal que sigui un teatre que interessi els joves. I hi ha molts temes i llenguatges que els poden interessar, no només tot el que és radical, la protesta o l'inconformisme. Em sembla molt interessant connectar la dramaturgia contemporània amb el públic jove. La dramaturgia contemporània escrita per autors joves utilitza un llenguatge que és proper al públic jove i tracta temes que toquen els joves de prop i els interessen. Personalment, m'interessa més apropar-me a un públic jove mitjançant el llenguatge i la temàtica que a través de la protesta o de temes radicals. Penso que el tema de l'entreteniment de vegades és menyspreat i és precisament el que s'hauria de valorar més. Un espectador es crea mitjançant l'entreteniment. Un cop és dins de l'obra i s'ho està passant bé, aleshores se li pot parlar de tot. I això és el que s'hauria de fer amb el teatre per a joves. Tenir molt en

compte que són espectadors que no estan acostumats a anar al teatre i que hem d'aconseguir que no s'avoreixin. Un dels problemes per portar gent jove als teatres és que considera el teatre una cosa avorrida, i és tasca dels autors fer que canviïn d'opinió. Així que el programa «idees, entreteniment i contemporaneïtat» em sembla la base per atreure públic jove al teatre. També crec que és important escriure l'obra pensant que és per a tots els públics, que no només ha d'interessar els joves. Si escrivim pensant només en els joves, correm el risc de tallar-nos les ales, i precisament el que necessiten els joves és veure obres que no estiguin pensades exclusivament per a ells.

5. Estic d'acord que el teatre per a joves no s'ha de fer exclusivament per a joves, però sí que em sembla necessari que hi hagi personatges que puguin connectar amb ells. Jo diria que és interessant que hi hagi algun personatge jove a l'obra. Potser no és estrictament necessari, però el fet que hi hagi un personatge amb qui els joves es puguin identificar facilita molt la comunicació. Però em

sembla enriquidor que hi hagi personatges de totes les edats, els joves també es poden identificar amb una persona de la tercera edat, amb uns pares, o amb gent de trenta anys. L'important és que estiguin interessats en allò que diu l'obra. I sobretot penso que és bàsic tenir molt en compte el ritme a l'hora d'escriure i dirigir l'obra. Els joves estan acostumats als videojocs i a la televisió, a ritmes frenètics. I al teatre hi han de trobar un ritme similar. Quan siguin més grans ja sabran anar a veure obres de ritme més lent, però mentre són joves, el que necessiten són obres on la trama no s'aturi mai, on constantment passin coses. Crec que un altre dels conceptes interessants que cal tenir en compte a l'hora de parlar de teatre per a joves és l'humor. A través de l'humor també es crea un públic, i crec que els joves estan especialment predisposats a riure i a passar-s'ho bé.

Així doncs, com a resum, crec que el teatre per a joves cal que tingui en compte el ritme i l'humor. I ha de parlar de temes que puguin interessar els joves, però també els adults.